

Cynhaliwyd ein Hymgyngoriad Hydref ddydd Iau 16 Hydref 2025 yng Nghanolfan Iechyd Genomig Cymru (CIGC) ac ar-lein drwy Microsoft Teams.

Dechreuodd sesiwn y bore gyda diweddariadau Byrddau PGC ac yna'r ymgynghoriad cyntaf ar y pwnc 'Deunyddiau Addysg Genomeg Pathogenau'. Dechreuodd y prynhawn, ar y llaw arall, gyda'r ail ymgynghoriad ar 'Ddigwyddiad Arddangos Genomeg' ac yna'r drafodaeth ar adran PPIE y Cynllun Cyflawni Genomeg newydd.

Byrddau GPW - diweddariadau

Arweinwyr y sesiwn: Sarah Milosevic a Georgina Ferguson-Glover, cynrychiolwyr Bwrdd Seinio GPW

Mae Sarah a Georgina yn datblygu geirfa o dermau genomig allweddol i helpu pobl i ddeall yr hyn sy'n cael ei drafod yn ystod sgysiau am genomeg. Mae gan yr eirfa wahanol haenau o'r sylfaenol i ganolradd, a gweithwyr proffesiynol.

Rhoddodd aelodau'r Bwrdd Seinio adborth ar sut y rhannwyd yr eirfa yn adrannau, eglurder a hyd diffiniadau, a chyflawnrwydd.

Strwythur yr eirfa

- Defnyddiol nad oes angen i chi sgrolio trwy sawl tudalen i ddod o hyd i air neu ddiffiniad
- Syniad da i grwpio cynnwys mewn categorïau fel "pynciau y byddwch chi'n darllen amdanynt" neu "pethau y byddwch chi'n eu trafod." Mae'r ddogfen yn eithaf manwl ar gyfer aelod SB newydd felly ystyriwch ei rhannu i adrannau mwy cyffredinol/arbenigol.
- Dylai fod tudalen cynnwys yn y ddogfen. Ar y wefan, gellir dylunio'r dudalen i fod yn glaciadwy ar gyfer gwahanol adrannau.
- Dylai penawdau fod yn gliriach ynglŷn â pha acronym maen nhw'n ymwneud ag ef, a gellid gwella'r fformatio (e.e., penawdau haen 1 a haen 2).
- Mae'r fformat tabl yn ddefnyddiol, gan ei wneud yn ddarllenadwy ac yn hawdd cyfeirio ato. Mae gwahanu sefydliadau hefyd yn ddefnyddiol. Mae'r dull hwn yn well na chwilio ar Google a dibynnu ar ffynonellau llai credadwy, fodd bynnag, gallai'r strwythur cyffredinol fod yn haws ei ddefnyddio ac yn fwy hygyrch yn y fersiwn derfynol.
- Byddai cadw acronymau ar wahân yn ddefnyddiol. Gallai ysgogi rhagor o archwilio yn hytrach na bod yn annibynnol. Gall cael pob acronym mewn un lle fod yn ddryslyd a hoffwn hefyd gael mwy o fanylion am yr hyn y mae pob acronym yn ei olygu.
- Mae trafodaeth ar gyfer defnyddio'r eirfa ar draws cynulleidfaoedd cyhoeddus a phroffesiynol yn bwysig. Mae'n helpu i osgoi dryswch rhwng jargon a thermau cyffredin.
- Mae'r eirfa'n dda ac yn cynnwys disgrifiadau clir o dermau ac esboniadau trylwyr. Dylai diffiniadau aros yn syml.
- Mae'r syniad o dair haen yn dda. Byddai'n ddefnyddiol cysylltu'n uniongyrchol â'r eirfa neu ddarparu delweddau o acronymau er mwyn osgoi fficio yn ôl ac ymlaen.
- O ran mynediad, ystyriwch sut rydyn ni'n diffinio a chyrraedd gwahanol grwpiau cynulleidfa.

- O ran aseiniol'r termau i wahanol haenau, sut ydyn ni'n penderfynu beth yw "arbenigol"? Er enghraifft, mae "Genom" yn haen 2 yn teimlo fel gair allweddol. A ddylem gymryd yn ganiataol beth mae pobl yn ei wybod? A oes angen rhannu, neu a ddylai pawb gael mynediad at bopeth? Gallai mynegai helpu.
- Pwysig cael geirfa wahanol ar gyfer gwahanol gynulleidfaoedd, mae eu rhannu yn ddefnyddiol.
- Ychwanegwch fwy o is-grwpiau a chyfeiriwch ddefnyddwyr cyhoeddus at wahanol wasanaethau.
- Mae rhannu i mewn i grwpiau "angen gwybod" yn ddefnyddiol iawn.
- Mae tynnu sylw at sefydliadau yn ddefnyddiol - mae'n dangos hierarchaeth a llif.

Cyflawnrwydd

- A oes unrhyw sefydliadau neu dermau ychwanegol y dylid eu cynnwys? I sefydliadau, y nod oedd cadw hyn yn gryno yn hytrach na rhestru pob clefyd, elusen, ac ati.
- Mae'n anodd sylwi beth allai fod ar goll oherwydd y swm mawr o wybodaeth, ac mae'n anodd gwneud sylwadau ar gyflawnrwydd heb drafodaeth neu brofiad ymlaen llaw e.e. aelodau newydd
- Ystyriwch rannu hyn yn adrannau ar gyfer fersiwn ar-lein i'w wneud yn llai llethol. Mae hyn yn caniatáu i ddefnyddwyr ddewis rhwng diffiniad cyffredinol neu esboniad dyfnach. Gall ddefnyddwyr cyhoeddus ganolbwyntio ar yr hyn sy'n berthnasol ar eu lefel nhw.
- Mae yna gydbwysedd da. Mae'r ddogfen yn glir, ddim yn llethol nac yn ddryslyd. Mae cyfeirio at adnoddau eraill yn ddefnyddiol i'r rhai sydd eisiau mwy o fanylion.
- Eitemau sydd ar goll:
 - Ffarmacogenomeg – yn gynyddol berthnasol a dylid ei chynnwys.
 - Dylid ychwanegu CIGC – acronym a ddefnyddir yn aml.
 - Panel Genynnau – ar goll, mae'n debyg y dylai fod yn Haen 1.
- Gellid ailenwi Haen 1 fel "Geirfa" gan ei fod yn cynnwys diffiniadau, tra bod Haen 3 yn canolbwyntio ar esboniadau a chysyniadau biolegol.
- Dylech gynnwys seineg ar gyfer sut mae geiriau'n cael eu ynganu.
- Mae CRISPR yn cysylltu â thermau eraill (e.e., golygu genynnau) nad ydynt yn cael eu hesbonio. Yn yr un modd, mae "niwcleotidau" yn cyfeirio at grwpiau ffosffad ond ddim yn esbonio beth mae hynny'n ei olygu.
- Ystyriwch gysylltu â gwefannau eraill am esboniadau manylach.
- Dylid cynnwys rhestr o bwyntiau cyswllt ar gyfer pob bwrdd iechyd ledled Cymru yng nghefn y ddogfen. Sicrhewch gysondeb ac arfer gorau ar gyfer ymholiadau cyffredinol (e-byst a rhifau ffôn).
- Tynnwch sylw at dermau o fewn diffiniadau (e.e., print trwm) sydd â'u diffiniadau eu hunain, tra'n cadw lleoliad haen mewn cof.

Eglurder a hyd diffiniadau

- Eithaf clir a hawdd ei ddeall - yn dda yn gyffredinol.

- Mae'n glir pa adran a maes y mae pob term yn gysylltiedig â nhw.
- Dogfen Word hir ar hyn o bryd, ond bydd y fersiwn ar-lein yn edrych yn weledol wahanol.
- A fydd y ddogfen ar-lein yn hygyrch i bobl ag amhariad ar eu golwg? Angen ymchwilio i hygyrchedd gwefan.
- Ystyriwch daflen gyfeirio ffisegol ar gyfer y rheini y mae'n well ganddynt beidio â defnyddio technoleg. Rwy'n awgrymu ychwanegu tab chwilio ar y wefan er mwyn llywio'n hawdd.
- Lefel dda o esboniad.
- Geneteg v. Genomeg: Gellir defnyddio'r termau hyn yn gyfnewidiol - mae'n ddefnyddiol egluro pryd i ddefnyddio pob un.
- Cadwch bethau'n syml. Roedd rhai'n meddwl bod hyd y diffiniadau'n dda, ond roedd eraill yn meddwl eu bod nhw'n hir; mae cyfeirio'n ddefnyddiol i'r rhai sydd eisiau mwy o fanylion neu gellid cynnwys dolenni i fideos i gael rhagor o wybodaeth.
- Defnyddiol i fyfyrwyr ar gyrsiau gofal iechyd.
- Mae acronymau yn cael eu hehangu, ond byddai egluro beth maen nhw'n ei olygu hefyd yn ddefnyddiol (e.e., NGS = dilyniannu cenhedlaeth nesaf, ond beth yw NGS?).
- A fydd ar gael mewn meddygfeydd? A allai meddygon teulu ei ddefnyddio i drafod gwybodaeth gyda chleifion?
- Hyd Diffiniad: Mae hyd cyfredol y diffiniadau'n dda - gallai rhai hirach fod yn llethol iawn.
- Dylid cynnwys cynrychiolaeth weledol o gysylltiadau sefydliadol i ddangos sut maen nhw'n rhyng-gysylltiedig.

Ymgynghoriad 1 – Deunyddiau Addysg Genomeg Pathogenau

Arweinydd y Sesiwn: Joanne Watkins, Dirprwy Bennaeth yr Uned Genomeg Pathogenau, Iechyd Cyhoeddus Cymru

Dolen i'r cyflwyniad: [Ymgynghoriad Hydref Bwrdd Seinio GPW 2025 - Deunyddiau Addysg Genomeg Pathogenau](#)

Dechreuodd Joanne Watkins y cyflwyniad gyda chyflwyniad ar yr Uned Genomeg Pathogenau (PenGU), y gwasanaethau y maent yn eu darparu, ac effaith eu gwaith yn lleol ac yn rhyngwladol.

Ar hyn o bryd mae PenGU yn datblygu prosiect hyfforddi i gefnogi'r broses o hyfforddi a datblygu aelodau presennol a newydd o dîm y labordy, gan hwyluso delweddu'r broses Dilyniannu Cenhedlaeth Nesaf, lleihau effaith/baich hyfforddiant ar dîm bach, a lliniaru'r angen am amser a gofod mainc lle mae hyn yn gyfyngedig. Bydd y prosiect yn cynhyrchu fideo animeiddiedig ar gyfer addysg mewn gwahanol leoliadau ac yn datblygu podlediadau i godi ymwybyddiaeth o'r ddisgyblaeth Genomeg Pathogenau i helpu gyda recriwtio a rhannu arfer gorau.

Ar ôl y cyflwyniad, rhannwyd aelodau'r Bwrdd Seinio yn grwpiau trafod i drafod gwahanol gwestiynau.

Grwpiau Trafod 1 a 5

Sut ydych chi'n teimlo am hyfforddi staff trwy fideo? Fel claf y GIG, sut fydddech chi'n teimlo o wybod bod staff wedi cael hyfforddiant trwy fideo?

- Mae hyfforddiant fideo yn ddiddorol ac yn fuddiol, yn enwedig i ddysgwyr gweledol, ac yn cynnig seibiant o ddeunyddiau testun.
- Mae cael hyfforddiant fideo yn unig yn peri pryder / ni fyddwn yn gyfforddus gwybod bod hyfforddeion wedi'u hyfforddi trwy fideo. Nid yw hyfforddiant fideo yn unig yn ddigonol; dylai hyfforddiant ymarferol ei ategu.
- Mae fideos yn iawn ar gyfer gwybodaeth gyffredinol neu ymwybyddiaeth, ond nid ar gyfer gweithdrefnau labordy cymhleth ac ati. Byddai angen hyfforddiant ymarferol ar dechnegau sy'n gofyn am arbenigedd/manwl gywirdeb i'w perfformio.
- Mae ymarfer yn y byd go iawn yn wahanol i hyfforddiant rhithwir e.e. datrys problemau
- Mae'r gynulleidfa'n bwysig: mae'n debygol bod angen hyfforddiant yn y labordy ar wyddonwyr.
- Mae fideos yn caniatáu hyfforddiant ar raddfa fawr ond ni ddylent ddisodli profiad ymarferol. Mae pethau fel YouTube yn ddefnyddiol ar gyfer pethau fel DIY, felly mae'n dibynnu ar y cyd-destun ar gyfer y protocolau sy'n cael eu perfformio.
- Beth am achrediad proffesiynol, safoni, yswiriant? Ystyriwch brofi wedyn i sicrhau dealltwriaeth a bod y pethau cywir wedi'u dysgu.
- Mae angen monitro gwyddonwyr ar ôl hyfforddiant i sicrhau safonau uchel o waith
- Mae'r farn derfynol yn dibynnu ar fanylion llawn y rhaglen hyfforddi.

Sut ydych chi'n meddwl y gallem sicrhau bod persbectif y claf yn cael ei gynrychioli'n dda yn y fideos hyn? Pa negeseuon allweddol am y claf sydd angen eu cynnwys?

- Mae yna ofn o ran firysau, profion, a sut mae data cleifion yn cael ei ddefnyddio. Nid yw cleifion yn gwybod pam na sut mae eu gwybodaeth yn cael ei defnyddio.
- Cyfathrebwch â chleifion, ystyriwch foeseg, deallwch yr effaith ar gleifion. Ceisiwch adborth ar gyfranogiad cleifion a'u profiad.
- O safbwynt y claf, gwnaeth COVID bobl yn ofnus. Delwyd â phethau'n ddifeddwl, ac mae angen i addysg dechrau yn llawer cynt (o'r ysgol). Mae amheuan ynghylch brechlynnau ac ati oherwydd diffyg addysg. Felly, mae angen i addysg fod yn gyson ac yn barhaus.
- Cadwch y gwaith wedi'i seilio ar safbwynt y claf a chyd-gynhyrchu o'r dechrau i gael mewnbwn trwy gydol ei ddatblygiad. Deallwch bersbectif y claf cyn ei gynrychioli ac ystyriwch ddangos y broses trwy lygaid y claf.
- Hyfforddiant ar sensitifrwydd, os yw gwaith yn y dyfodol yn wynebu cleifion.
- Gellid cyflwyno negeseuon allweddol trwy gydol hyfforddiant ehangach. A oes angen i'r fideos gwmpasu popeth, neu a fydd hyfforddiant safonol ar waith fel ar hyn o bryd?

Mae potensial i ni gynhyrchu incwm o'r gwaith hwn, a allai ein helpu i gynhyrchu mwy o adnoddau yn y dyfodol. Ydych chi'n meddwl y dylem ystyried marchnata'r gwaith hwn gyda'r bwriad o gynhyrchu incwm ohono?

- Dylech, mae hunangynhafiaeth yn bwysig iawn ac yn lleihau dibyniaeth ar gyllid allanol ac yn caniatáu ailfuddsoddi i gynhyrchu deunyddiau dysgu a gwella adnoddau a gwasanaethau ymhellach.
- Mae adnoddau'n gyfyngedig, ac mae sicrhau cyllid yn anodd, felly mae hunan-ariannu yn syniad da.
- Nid yw gwyliadwriaeth yn derm sy'n addas iawn i gleifion. Ystyriwch ddefnyddio terminoleg/disgrifiadau gwell.
- Mae'r fideo Jurassic Park yn tynnu sylw at rai ofnau ynghylch clonio/cael eich DNA o samplau pathogenig. Cyfathrebwch yn glir y mesurau diogelu sydd ar waith ar gyfer data a chaniatâd unigolion.
- Ystyriwch wyro oddi wrth y fformat fideo Jurassic Park ar gyfer y wybodaeth wyddonol.

Sut ydych chi'n meddwl y dylem hysbysebu'r fideos hyn? Beth yw ein pwyntiau gwerthu? Beth yw'r nodweddion sy'n gwneud i ni sefyll allan?

- Prin yw'r nodweddion sy'n gwneud i ni sefyll allan – sut mae'n unigryw i Gymru neu a yw'r un peth â Lloegr?
- Argymhell yr arwyddair "*Rydyn ni ar y rheng flaen yn erbyn clefydau*" - Yn y bôn, heb wasanaeth PENGU, fydden ni ddim yma, yn enwedig yn ystod pandemigau. Cysylltwch ag epidemigau'r gorffennol a dangoswch sut mae'r gwasanaeth wedi diogelu iechyd y cyhoedd.
- Mae allgymorth wedi'i dargedu yn dibynnu ar ba mor fanwl fydd y fideos:
 - Ysgolion a chanolfannau addysg - cyflwynwch gyfleoedd gwaith mewn ffeiriau gyrfaedd
 - Fideos byr mewn meddygfeydd yn ystod amseroedd aros cleifion

Grŵp Trafod 2

Beth fyddai gennych CHI ddiddordeb clywed amdano mewn podlediad? Naill ai fel gweithiwr proffesiynol, neu aelod o'r cyhoedd. Pa fathau o bethau ydych chi'n meddwl y byddai rhywun yn elwa o'u clywed yn gynnar yn eu taith yrfaol?

- Mae enghraifft o'r byd go iawn yn gwneud y wyddoniaeth yn fwy perthnasol i'r cyhoedd.
- Gwahaniaethau a weir i gleifion e.e. mewn lleoliad clinigol, pa brofion maen nhw wedi'u cael a'r canlyniad. Rhwch lais i gleifion ar y podlediad, sgwrs 3-ffordd o'r broses gyfan a'r canlyniad. A gafodd y claf well dealltwriaeth drwy'r profion? A yw wedi helpu mwy o gleifion yn nes ymlaen neu ddealltwriaeth y tîm neu ddatblygiadau yn y dyfodol?
- Mae dealltwriaeth y cyhoedd a chynllunio'r gweithlu yn wahanol iawn. Trafodwch effaith ennyn diddordeb y cyhoedd a beth mae'r gweithlu yn ei ennill o hyn. A yw hyn yn cynyddu'r baich ar y gweithlu? Sut mae lliniaru'r syniad fod y cyhoedd yn gofyn am brofion genetig yn cynyddu'r baich?

- Dryswch ynghylch pwrpas cyffredinol y podlediad, angen amcan sylfaenol clir. A yw'r podlediad yn ymgyrch recriwtio neu ymwybyddiaeth? Beth yw pwrpas codi ymwybyddiaeth ymysg y cyhoedd? Gallai fod yn ddefnyddiol wrth ddatblygu dealltwriaeth gyhoeddus o iechyd e.e. hyrwyddo brechiadau yn hytrach na gofyn am brofion genetig.
- Faint o gyrhaeddiad fyddai gan y podlediad? Mae'n anodd cyrraedd y gynulleidfa darged ac ymgysylltu â'r cyhoedd mewn byd podlediadau dirlawn.
- Targedu plant oedran ysgol i feithrin diddordeb mewn gyrfaedd mewn gwyddoniaeth neu gysylltu â phrifysgolion i ddatblygu llwybrau gyrfa. Beth yw barn AaGIC – a ydyn nhw'n cymeradwyo hyn ac yn integreiddio i llwybrau addysg neu'n datblygu i raddau uwch neu brentisiaethau? Ystyried ariannu llwybrau a chynyddu ymwybyddiaeth pobl o'r llwybrau hyn mewn ysgolion/prifysgolion.

Sut ydyn ni'n sicrhau bod y claf / cyhoedd bob amser yn cael eu cydnabod wrth wraidd ein gwaith proffesiynol? Sut mae sicrhau bod persbectif y claf yn cael ei gynrychioli yn y podlediadau hyn?

- Defnyddiwch ddulliau fel caffis genomeg a fforymau sy'n gyfeillgar i'r cyhoedd
- Sicrhewch fod llais y claf yn cael ei glywed. Mae straeon bywyd go iawn yn fwy effeithiol o gymharu â phynciau gwyddonol nad ydynt mor fachog.
- Gweithiwch gyda'r cyfryngau i glywed llais y cleifion a chynyddu ymwybyddiaeth y cyhoedd fod cyfle i'w llais gael ei glywed.

A ddylem ddefnyddio hyn fel ffordd o hyrwyddo'r cynhyrchion eraill (fideos hyfforddi, fideos animeiddiedig)? A oes ffordd i hyrwyddo'r hyn rydyn ni'n ei wneud heb iddo deimlo fel hysbyseb?

- Mae angen diweddariadau ar addysg. Mae angen dangos cyfleoedd i bobl iau i ddangos llwybrau posibl. A yw'r rolau/llwybrau mynediad yn glir yn ogystal â'r gallu i newid rhwng llwybrau?
- Ystyriwch gynnwys 'diwrnod ym mywyd pobl yn y rôl' - cyfryngau cymdeithasol, dylanwadwyr, ymgysylltu â phobl iau. Siarad am eu cyflyrau ac ati neu brofion maen nhw wedi'u derbyn, llwybrau gyrfa posibl

Grŵp Trafod 3

Beth hoffech chi ei wybod am yr Uned Genomeg Pathogenau a'r gwaith rydyn ni'n ei wneud? Pa wybodaeth y dylem ystyried ei chynnwys yn nhroslais y fideo?

- Esboniwch pa mor hir mae profion yn cymryd a pha mor gyflym y gellir defnyddio canlyniadau i ymateb i achosion, gan gynnwys gwahanol asiantaethau a gweithredu ar y canlyniadau.
- Sut mae'r broses wyddonol yn cael ei gwneud
- Gyda COVID mewn golwg, hoffai pobl wybod sut mae'r canlyniadau'n cael eu defnyddio, pa gamau gweithredu fydd yn cael eu cymryd ar y canlyniadau, a sut y bydd hyn yn effeithio ar yr unigolion.
- Ewch i'r afael ag ofnau pobl:

- Eglurwch mai dim ond DNA pathogen sy'n cael ei ddadansoddi, nid DNA dynol
- Esboniwch a allai cwarantîn neu ynysu ddigwydd.
- Cwestiynau craidd (5 Pam): Beth yw e? Pam ydyn ni'n gwneud hyn? Sut? Pryd?
- Pa mor sâl y mae angen i glaf fod? Sut mae profion yn cael eu blaenoriaethu? Pam mae/nad yw sampl unigolyn yn cael ei brofi drwy'r dull hwn?
- A all cleifion ddewis a fydd eu sampl yn cael ei ddefnyddio? Sut mae caniatâd yn cael ei drin?
- A fydd cleifion yn cael y canlyniadau? Pa wybodaeth y byddant yn ei chael?

Ar wahân i ddweud bod 'ein samplau yn dod o gleifion', sut arall mae sicrhau bod y claf yn cael ei gynrychioli'n llawn yn ein neges? Efallai na fydd mor amlwg i arsylwr allanol ein bod ni'n delio â samplau cleifion bob dydd.

- Esboniwch beth fydd cleifion yn ei wybod a pha adborth maen nhw'n ei dderbyn.
- Defnyddiwch fy ngrŵp data i eirioli dros ddata cleifion a diolch i gleifion/cydnabod y ddibyniaeth ar gyfraniadau cleifion.
- Fframiwch y claf fel yr arwr

Ble ydych chi'n meddwl y gellir defnyddio'r fideos hyn? Hoffem glywed eich syniadau am sut a ble y dylem fod yn defnyddio'r fideos hyn.

- Ystafelloedd aros meddygfeydd neu gleifion allanol lle mae gennych chi gynulleidfa gaeth; cymerwch nad oes ganddynt unrhyw wybodaeth flaenorol ac esboniwch pam mae'r wybodaeth yn ddefnyddiol.
- Integreiddiwch y fideos mewn sesiynau gyda myfyrwyr meddygol.
- Gallai safleoedd bws fod yn opsiwn, ond gall y gost fod yn uchel.
- Ysgolion

Pa grŵp oedran ydych chi'n meddwl y dylem ei dargedu yn gyntaf?

- Eglurwch beth yw'r amcan a beth mae'r fideo am ei gyflawni.
 - Sut ydym yn cyfathrebu hynny?
 - Pwy ydyn ni eisiau dylanwadu arnynt? A yw ar gyfer staff newydd, cyllid a chynhyrchu incwm, ymwybyddiaeth y cyhoedd?
 - Pwy y dylem ddylanwadu arnynt yn gyntaf i gael y budd mwyaf?
 - Beth yw'r fformat gorau i gyflawni'r rhain?
- Cynulleidfa sylfaenol: Gweithwyr gofal iechyd proffesiynol, gan fod ganddynt gyswllt uniongyrchol â chleifion a gallant rannu gwybodaeth (e.e., trwy godau QR).
- Os mai'r amcan yw cael mwy o bobl i weithio yn y sector, targedwch fyfyrwyr 6ed dosbarth a phrifysgol, staff microbiolog, a myfyrwyr meddygol.
- Os mai'r nod yw codi proffil y gwasanaeth, cynhwyswch y cyhoedd.

Unrhyw beth arall i'w ystyried?

- Angen bod yn ofalus i beidio â bod yn nawddoglyd gyda fideo animeiddiedig, yn enwedig gyda grwpiau staff mwy gwybodus
- Cyd-gynhyrchwch sgriptiau a chynhwyswch y gynulleidfa arfaethedig yn y datblygiad:
 - Plant ysgol/athrawon
 - Staff i'w hyfforddi
 - Gweithwyr gofal iechyd proffesiynol eraill.
- Os ydych chi'n defnyddio cymeriad animeiddiedig, defnyddiwch ef ar draws pob cyfrwng ar gyfer cydnabyddiaeth a hunaniaeth brand.
- Roedd y syniad labordy rhithwir yn dda ac yn ddefnyddiol i gleifion ei weld.
- Potensial i ychwanegu credydau CIPD, CPD, gan fod llawer o weithwyr gofal iechyd proffesiynol yn gofyn am y rhain.
- Roeddwn i'n meddwl bod y syniad labordy rhithwir mor dda.
 - Defnyddiol i gleifion weld hyn hefyd

Grŵp Trafod 4

Sut ydych chi'n teimlo am ddefnyddio Realiti Rhithwir fel ffordd o ymgysylltu â'r genhedlaeth nesaf o wyddonwyr / gweithlu'r dyfodol?

- Cyfyngiadau o ran faint o bobl all ffitio mewn labordy – gall gyrraedd mwy o bobl i'w hyfforddi
- Dim ond yn addas i bobl heb amhariad ar eu golwg
- Buddiol i'r genhedlaeth iau
- Mwy hygyrch i bobl y tu allan i'r sefydliad fel ysgol a cholegau.
- Cwestiwn ynghylch a oes unrhyw gyllid wedi'i roi ar waith
- Manteision iechyd a diogelwch yn ystod pandemigau
- Gellir uwchraddio'r hyfforddiant i bobl ledled y byd.

Sut ydych chi'n meddwl y dylem ddefnyddio'r dechnoleg hon mewn digwyddiadau ymgysylltu? Ydych chi wedi gweld Realiti Rhithwir yn cael ei ddefnyddio ar gyfer ymgysylltu effeithiol mewn mannau eraill? Pa bynciau y gellid eu rhannu mewn digwyddiadau gan ddefnyddio'r dechnoleg hon?

- Arddangosiadau mewn digwyddiadau fel ymgynghoriadau Bwrdd Seinio GPW
- Mewn gwasanaethau ysgol a nosweithiau gyrfa. Gall rhieni hefyd ddysgu o'r digwyddiadau hyn.
- Seminarau mewn llefydd fel Techniquet
- Meddygfeydd ar gyfer addysg staff ac ymwybyddiaeth cleifion
- Gellir ei deilwra ar gyfer gwahanol gynulleidfaoedd. Ystyriwch ddechrau'n gynnar ac ymgysylltu â chlybiau fel Brownis
- Defnyddiwch wybodaeth hanesyddol os yw ar gael a chynnwys enghreifftiau go iawn o genomeg pathogen yn ystod COVID neu achosion o'r frech wen

- Datblygwch ap

Mae potensial i ni gynhyrchu incwm o'r gwaith hwn, a allai ein helpu i gynhyrchu mwy o adnoddau yn y dyfodol. Ydych chi'n meddwl y dylem ystyried marchnata'r gwaith hwn gyda'r bwriad o gynhyrchu incwm ohono?

- A yw gwledydd eraill yn gwneud yr un peth? Cyfnewidiwch dechnolegau gyda gwahanol wledydd.
- Partneriaethau sector preifat/cyhoeddus
- Rhoddion
- Atebolrwydd a rheoli cwmnïau preifat

Diweddariad ar Amseroedd Aros Geneteg Glinigol

Arweinydd y sesiwn: Alex Murray, Cyfarwyddwr Clinigol, Gwasanaeth Meddygol Genome Cymru Gyfan

Rhoddodd Alex Murray gyflwyniad byr ar y gwelliannau yn yr amseroedd aros geneteg glinigol rhwng Mehefin 2024 a Mehefin 2025.

Mae pum categori ar gyfer atgyfeirio yn y gwasanaeth. Categori 1 yw'r mwyaf brys a Chategori 5 yw'r arferol. Ym mis Mehefin 2025, roedd atgyfeiriadau categorïau 2 a 3 i gyd o fewn yr amser triniaeth targed a dangosodd categorïau 1 a 4 welliannau enfawr o gymharu â Mehefin 2024.

Cyflawnwyd y gwelliannau gan dîm gweinyddol yn cynnal sgrymiau dyddiol a chanolbwyntio ar atgyfeiriadau brys (Cat 1-4) a thrwy ymdrech y tîm clinigol i gael pob atgyfeiriad wedi'i adolygu gan ymgynghorydd o fewn 1 wythnos o'i dderbyn a mwy o ddefnydd o gyngor a llythyrau arweiniad e.e. lle nad yw atgyfeiriad yn debygol o fod o fudd ac i gleifion y gellid cynnig profion prif ffrwd iddynt.

Bydd prif ffrydio hefyd yn helpu i sicrhau mwy o graffu meddygol ar gam cynnar. Gall arbenigwyr wneud y prawf a'i anfon at AWMGS i helpu gyda'r asesiad

Awgrymiadau/Cwestiynau gan y Bwrdd Seinio:

- Cynhwyswch y claf os oes angen mewnbwn y claf.
- Sut mae atgyfeiriadau yn cael eu derbyn?
 - Ceisiwch atgyfeiriadau gan feddygon teulu sydd â chanllawiau clir ynghylch pwy all gael eu atgyfeirio atynt neu beidio. Byddai clinigwyr sy'n gofalu am y claf fel arfer yn gwybod a oes yna ragduddiad genetig.

Ymgynghoriad 2 – Digwyddiad Arddangos Genome

Arweinwyr y sesiwn: Rhian Morgan, Cyd-gyfarwyddwr, Rheolwr Addysg ac Ymgysylltu, Parc Geneteg Cymru; Emma Hughes, Arweinydd Cynnwys Cleifion a'r Cyhoedd, Parc Geneteg Cymru

Dolen i'r cyflwyniad: [Ymgynghoriad Hydref Bwrdd Seinio GPW 2025 - Digwyddiad Arddangos Genomeg](#)

Cyflwynodd Rhian Morgan ac Emma Hughes gyflwyniad byr, cynnydd a chynlluniau ar gyfer y Digwyddiad Arddangos Genomeg a gynhelir ar 23 Ebrill 2026 yn Stadiwm Dinas Caerdydd. Mae'r arddangosfa yn ddigwyddiad wyneb yn wyneb am ddim sy'n anelu at:

- Arddangos datblygiadau a chryfderau mewn genomeg a'i photensial i wella gofal iechyd i bobl Cymru.
- Cynyddu ymwybyddiaeth o genomeg ymhlith y cyhoedd
- Darparu dull cydgysylltiedig o hyrwyddo potensial genomeg
- Codi ymwybyddiaeth o rôl a gweithgareddau Partneriaeth Genomeg Cymru a'i sefydliadau partner
- Hyrwyddo rhwydweithio a chyfleoedd ar gyfer cydweithio

Mae'r rhanddeiliaid a'r partneriaid allweddol yn cynnwys y cyhoedd a chleifion, gweithwyr gofal iechyd proffesiynol, academyddion ac ymchwilwyr, Llywodraeth Cymru a llunwyr polisi, a phartneriaid diwydiant.

Ar ôl y cyflwyniad, gofynnwyd i aelodau'r Bwrdd Seinio rannu i mewn i wahanol grwpiau i drafod pynciau y dylid eu cynnwys yn y rhaglen, ystyriaethau wrth gynllunio o safbwynt y claf/cyhoedd, blaenoriaethu syniadau, ac awgrymiadau eraill.

Grwpiau Trafod 1 a 5

Pa bynciau / themâu sy'n gysylltiedig â genomeg sy'n bwysig i chi / y dylid eu cynnwys yn y rhaglen?

- Meysydd genomeg mwy newydd, gan gynnwys meysydd ymchwil amlwg a phwnc llosg (e.e. Clefyd Huntington) a ble ydyn ni yn y labordy gyda datblygiadau newydd, ochr yn ochr â gwasanaethau sy'n unigryw i Gymru fel y gwasanaeth seiciatrïg genomig.
- Cadw cleifion a phobl wrth wraidd popeth, gweithio gyda theuluoedd a salwch cronig a gwneud genomeg yn real trwy lunio astudiaethau achos. Defnyddio gwahanol senarios i normaleiddio genomeg, ffeithluniau gydag aelodau o'r teulu yn dangos sut y gwnaeth wella eu bywydau, a dod â pethau'n ôl i deuluoedd a phobl go iawn.
- Defnyddio cymhorthion gweledol fel animeiddiadau, ffeithluniau a darluniau o aelodau o'r teulu i helpu pobl i gysylltu, ymdrin â phob maes genomeg, eu cysylltu gyda'i gilydd, a phwysleisio y gall ddigwydd i bawb. Gwneud pethau'n gyffredinol a chynhwysol i bobl sydd â gwahanol lefelau o ddealltwriaeth.
- Sgyrsiau gan bobl o'r bwrdd seinio neu bobl sydd wedi cael profion neu sydd â chyflyrau genetig
- Ardal "cwrdd â'r bwrdd seinio" a dangos sut mae pawb wedi'u cysylltu â genomeg i ddangos ei bod yn effeithio ar bobl go iawn gan helpu i ddynoli genomeg.

- Edrych ar genomeg o ran presgripsiynu cyffuriau a'r disgwyliad ei bod yn rhan arferol o'r GIG yn hytrach na ffuglen wyddonol.
- Trafodwch feddyginiaeth wedi'i phersonoli a'i manteision, a dyfodol genomeg mewn gofal iechyd.
- Stondinau gwahanol yn seiliedig ar bob maes e.e. ffarmacogenomeg, achos etifeddol a genomeg pathogenau, gyda phob maes wedi'i esbonio'n glir.

Oes gennych chi unrhyw syniadau/awgrymiadau ar gyfer hysbysebu'r Arddangosfa Genomeg yn eang?

- Fideos byr, hwyl a rhyngweithiol (e.e. copïo syniadau TikTok) gan ofyn cwestiynau genomeg sylfaenol i ddenu pobl ac ennyn diddordeb. Gallai hyn gynnwys fideo bwrdd seinio yn annog pobl i alw draw ac esbonio pam y dylent fynychu, wedi'i rannu ar LinkedIn, Tiktok, ac ati.
- Awgrym i gysylltu â phobl ddylanwadol i godi proffil y digwyddiad/meysydd genomeg penodol
- Hysbysebu ar y cyfryngau cymdeithasol, gan gynnwys aelodau o'r bwrdd seinio yn rhannu hysbysebion ar grwpiau Facebook sy'n ymwneud â chyflyrau penodol a gwahanol safleoedd i dargedu gwahanol ystodau oedran e.e. eitem ar Wales Today
- Ystyriwch hysbysebu ffisegol e.e. ysbytai (mae pobl yn y sefyllfaoedd hyn mewn ystafelloedd aros byth a hefyd ac yn edrych ar hysbysebion ar y waliau), CIGC (ar gyfer pobl sy'n ymweld a staff), a hysbysebu yn ôl rhanbarth
- Cynhyrchwch daflenni y gall aelodau'r bwrdd seinio eu rhannu â phobl a allai fod â diddordeb
- Rhannwch drwy dimau clinigol a grwpiau o weithwyr proffesiynol, e.e. grwpiau fferylliaeth a chyrrff proffesiynol, i helpu i gael ystod o weithwyr gofal iechyd proffesiynol i gymryd rhan
- Ystyriwch ofyn i bobl o'r gwasanaeth geneteg anfon yr hysbyseb allan i ddenu pobl i mewn
- Bwletin Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru
- Gwahoddwch bobl yn ôl eu henw i'w personoli fel eu bod nhw'n fwy tebygol o ymateb.

A oes unrhyw ystyriaethau eraill wrth gynllunio'r digwyddiad o safbwynt y claf/cyhoedd?

- Byddwch yn ymwybodol o hygyrchedd trwy gydol y digwyddiad h.y. eisiau gwneud i bob mynychwr deimlo'n ddiogel. Ystyriwch anghenion mynediad gwahanol, gofynion sain, mygydau, ystafell dawl, lliwio/llyfrau/teganau troelli i helpu pobl a allai fod eu hangen, a sensitifrwydd o amgylch pynciau gyda rhybudd clir am sbardunau posibl.
- Gwybodaeth ymarferol am ddigwyddiadau: trefniadau teithio fel parcio a thrafnidiaeth gyhoeddus, amseroedd digwyddiadau, a all pobl alw draw neu a yw'n ddigwyddiad diwrnod llawn, a fydd yn addas i blant, ac a fydd lluniaeth addas
- Pa feddyliau/gweithredoedd ydyn ni am i bobl eu cofio ac a all arwain at fwy o gyfranogiad yn y dyfodol gan y bobl sy'n mynychu?
- Gofynnwch "Oes gennych chi ddiddordeb mewn ymuno â'r Bwrdd Seinio?" ar y diwrnod.
- Ystyriwch ffyrdd hwyl a diddorol o ddysgu fel Realiti Rhithwir neu wneud gleiniau

- Swyddogion cymorth cyntaf iechyd meddwl

Grwpiau Trafod 2, 3 a 4

Allwch chi flaenoriaethu'r syniadau a gynhyrchir gan y Bwrdd Seinio ar gyfer yr Arddangosfa sydd i ddod?

- Prif flaenoriaeth - rhannu profiadau personol a sut mae genomeg wedi effeithio ar fywydau
 - Sut allwn ni dynnu sylw at linyddau cyffredin (cadarnhaol a negyddol) drwyddi draw?
 - Mae hyn yn rhoi pawb ar dir cyffredin
 - Gobeithion ar gyfer y dyfodol – gallai fod yn ffordd gadarnhaol o fframio'r profiadau negyddol, beth ydyn ni am ei newid er gwell a pham mae rhannu profiadau yn arwain at welliannau
 - Dylai paneli/sgyrsiau gynnwys llais y claf/astudiaeth achos. Dangoswch y llwybr cyfan a'r effaith gyfan ar y cleifion a mwy o ffocws dynol ar faterion cymhleth.
 - Gallai grŵp o aelodau'r Bwrdd Seinio roi cyflwyniad ar eu profiadau, gan leddfu rhai o'r ofnau o siarad cyhoeddus ar eu pennau eu hunain tra'n dangos ehangder y profiad.
- Geirfa a therminoleg, wedi'u cyflwyno o bosibl mewn fformat mwy goddefol (e.e. arddangosfa), i ryddhau aelodau'r bwrdd seinio (BS) ar gyfer pethau eraill.
- A yw'n bwysicach ystyried y fformat rydyn ni'n ei ddefnyddio i gyflwyno gwybodaeth e.e. defnyddio barddoniaeth i rannu straeon cleifion fel yn yr Ŵyl Genomeg?
- Gweithgareddau fel '4 gair' sy'n diffinio'ch profiad
- Mae rhwydweithio a gweithgareddau rhyngweithiol yn bwysig e.e. gemau/cwis ar yr eirfa a chwalu mythau, mannau galw heibio bach ar gyfer sgysiau byr/trafodaethau a all fynd i fwy o fanylder (gellir archebu sesiwn 1:1 trwy ap o bosibl).
- Cyfleoedd ar gyfer trafodaethau a chwestiynau e.e. lle i bobl siarad am faterion a sut mae genomeg yn cysylltu â'u teuluoedd a'u bywydau, trafodaethau panel, a chyfle i ofyn cwestiynau y gellir eu hateb yn nes ymlaen.
- Gwnewch yn siŵr ein bod yn tynnu sylw at y manteision a'r canlyniadau cadarnhaol ochr yn ochr â'r pethau negyddol.
- Gwnewch yn siŵr eich bod yn cynnwys rhywbeth am sgrinio newydd-anedig gan ei fod yn y newyddion
- Mae angen i'r poster gael llinell fachog – pam mae'n mynd i fod yn ddiddorol.
- Blaenoriaeth isaf: Masgot, Hashnodau a gweithgareddau cymdeithasol, rhyngweithiol

Sut hoffech chi siapia'r ardal sy'n canolbwyntio ar y claf yn y digwyddiad h.y. ystyriaethau gan gynnwys; sut fyddai'n edrych, pa weithgareddau fyddai'n eu cynnwys, a fyddai pobl eisiau ei staffio?

- Tynnwch sylw at brofiadau'r Bwrdd Seinio ar y stondin a sut mae geneteg/genomeg yn ein helpu.

- Hyrwyddwch gyfleoedd y Bwrdd Seinio i aelodau'r dyfodol a dangoswch natur unigryw'r Bwrdd Seinio, gan gynnwys sut y gall pobl gysylltu â ni ar wahanol lefelau.
- Gallai gynnwys y gêm geirfa/terminoleg oni bai bod hyn yn fwy addas ar gyfer y stondin GPW/WGP.
- Cynnwys ciwbiau yn dangos dau beth y dylai pobl eu gwybod am aelodau'r Bwrdd Seinio a dau ddyhead sydd o ddiddordeb i bawb i ddangos pwy yw'r Bwrdd Seinio.
- Gêm weiren sy'n goleuo i fyny ac yn gwneud sŵn
- Cynhwyswch sgrîn sy'n rhedeg straeon byrion wedi'u recordio ymlaen llaw ar lŵp
- Gofod diogel/ardaloedd preifat i ofyn cwestiynau personol gan gynnwys mynediad at weithiwr gofal iechyd/cwnselydd genetig. Unwaith y bydd pobl yn teimlo eu bod yn cael eu clywed, efallai y byddant yn fwy parod i dderbyn nodweddion eraill y digwyddiad.
- Rheolwch ddisgwyliadau'r mannau trafod a chyfeiriwch bobl i'r ardal hon
- Stondin gyda phobl sydd â phrofiad bywyd o gyflyrau genetig neu sy'n defnyddio'r gwasanaeth genomeg lle gall pobl ofyn cwestiynau.
- Ardaloedd ar gyfer gwahanol gyflyrau genetig
 - Genomeg canser
 - Cyflyrau mwyaf cyffredin sy'n cael eu diagnosio
 - Cynhwyswch yr ymgynghorwyr i helpu i nodi meysydd posibl
 - Gellir nodi hyn wrth gofrestru ar gyfer y digwyddiad
- Llinell amser o'r datblygiadau mewn profion genetig e.e. darganfod gennyn BRCA, sy'n dangos faint sydd wedi newid mewn 3.5 blynedd - gwnewch hyn yn ysbrydoledig ac ysgogol.
- Mae aelodau'r bwrdd seinio eisiau rhwydweithio ac efallai na fydd rhedeg stondin yn caniatáu hyn; ystyriwch gysylltu yn hytrach na rhwydweithio.
- Dylai'r gofod fod yn amlwg a deniadol.
- Sgyrsiau posibl a phrofiad bywyd, llenyddiaeth a lluniaeth (siocledi/losin, diodydd poeth) i'w cynnig.
- Dylai staff y bwrdd seinio fod ar ryw fath o rota ar gyfer y stondin/yn y gofod
- Gofod tawelach gydag ystyriaethau amgylcheddol i bawb gael mynediad at gynnwys a lle
- Crëwch amgylchedd cyfforddus, cyfeillgar a chroesawgar, gan gynnwys seddi cyfforddus (soffa).

A oes unrhyw ystyriaethau eraill wrth gynllunio'r digwyddiad o safbwynt y claf/cyhoedd?

- Ystyriwch: Ble i hysbysebu? Pwy ydyn ni'n eu targedu a pha grwpiau oedran? Ydyn ni'n eu targedu mewn gwahanol ffyrdd/ar wahanol adegau? A fydd y rhaglen o sgyrsiau yn adlewyrchu gwahanol gynulleidfaoedd?
- Mae israddedigion prifysgol yn ddemograffeg allweddol.
- Ystyriwch niwroamrywiaeth a'r angen am ardaloedd tawel.
- Ystyriwch hygyrchedd: sut ydyn ni'n cefnogi'r rhai sydd â gofynion amrywiol e.e. colli clyw, gofynion iaith i fynychwyr nad Cymraeg neu Saesneg yw eu hiaith gyntaf, tra'n cydnabod cyfyngiadau adnoddau.
- Dylai cysylltiadau trafnidiaeth da ac arwyddion mynediad fod yn glir a dealladwy

- Pobl yn cerdded o gwmpas, yn weladwy / llawer o wirfoddolwyr
- Ystyriwch hysbyseb radio, Tiktok, sgriniau meddygfeydd, hysbysebion yn Ysbyty'r Waun, sgriniau hysbysebu Co-op
- Nid yw pobl yn glir am genomeg, felly mae angen i ni ofyn cwestiynau i ddenu pobl i mewn.

Cynllun Cyflawni GPW – Adran PPIE

Arweinydd y Sesiwn: Michaela John, Pennaeth y Rhaglen (GPW)

Dolen i'r cyflwyniad: [Ymgynghoriad Hydref Bwrdd Seinio GPW 2025 - Cynllun Cyflawni GPW Adran PPIE](#)

Cyflwynodd Michaela drosolwg o'r Cynllun Cyflawni GPW newydd (2026 – 2029). Dechreuodd y cyflwyniad gyda chefnidir cynllun 2022 – 2025 a phwysigrwydd llais y cleifion. Trafododd Michaela hefyd yr ystyriaethau ar gyfer y cynllun newydd, strwythur/adrannau drafft, dull gweithredu.

Sylwadau ar y Rhagair:

- Nid yw'r paragraff cyntaf yn sôn am glefydau prin nad ydynt o reidrwydd yn gysylltiedig â geneteg.
 - Newid i gyflyrau etifeddol/prin genetig neu gyflyrau cyn-ddiagnosis/heb eu diagnosisio
- Paragraff cyntaf ar "Gallwn ddefnyddio ein profiad bywyd..." - awgrym i ychwanegu "Rydym yn cymryd rhan yn y Bwrdd Seinio gan ein bod eisiau defnyddio ein profiad bywyd....."
- Dylid cynnwys pwysigrwydd/manteision bod ar y Bwrdd Seinio e.e. manteision personol, yr effaith o gwrdd â phobl â chyflyrau a phrofiadau tebyg
- Cryfhau'r geiriad, gan fod y geiriad presennol yn tanbriso'r Bwrdd Seinio
- Ystyriwch dôn llai ffurfiol yn y fersiwn Hawdd ei Ddeall
- Gwnewch y rhagair yn feddalach a rhowch deimlad cymunedol iddo

Gwasanaethau Genomeg Canser

- O ran "Darparu gwerth am arian / mwy o arbenigedd", beth yw gwerth am arian a mwy o arbenigedd? Os ydyn ni eisiau gweithredoedd CAMPUS, sut mae gwerthuso'r weithred hon?
- O ran y weithred o amgylch "Datblygu proffilio diagnosis mononiwclear", dylid cynnwys cynnydd clefyd a gwahanol lwybrau ac ystyried a ellir ymgorffori'r rhain gyda'i gilydd.
- A fydd PPIE yn cyfrannu at y Bwrdd Cyngori Tiwmorau Genomig?
- A oes cynlluniau i gynnwys geneteg cyn-fewnblannu yng Nghymru?
- O ran Colofn 1, tudalen 5, "adrodd ar ddefnydd pellach..... i wella treialon clinigol", wrth symud ymlaen, pa mor hyderus y gall cleifion fod y gallant gymryd rhan mewn treialon: o hyn ymlaen neu gan gynnwys cleifion blaenorol?
- Colofn 2, tudalen 6 - newid i "ddim"..... yn alinio'n naturiol ag unrhyw arbenigedd meddygol arall"

Thema Gyflawni 3:

- Mae data sylfaen cywir yn bwysig iawn. Sut ydych chi'n sicrhau bod data sylfaen yn gywir?

- A yw cysylltu cleifion â chyfleoedd/treialon ymchwil y tu allan i Gymru y tu allan i'r cynllun hwn?

Nodiadau Atgoffa a Diolchiadau

- Cyflwyno datganiadau o ddiddordeb ar gyfer cyfleoedd cyfranogi WGP ym mis Hydref, Tachwedd a Rhagfyr
- Ffair Lleiafrifoedd Ethnig – 29 Hyd
- Cynhadledd y GIG
- Caffi Wrecsam
- Caffi Abertawe
- Caffi Nadoligaidd
- Cynhadledd MEDIC PPIE ym Mhrifysgol Caerdydd

Rhoddodd yr hwylusydd graffigau esboniad byr o'r gelf a gynhyrchwyd yn ystod y cyfarfod hefyd.

Cyfarfodydd nesaf

Edrychwn ymlaen at eich gweld yn ein hymgyngoriad nesaf **Ddydd Iau 22 Ionawr 2026** (ar-lein).